

HALÁSZ

SZAKMAISMERTETŐ INFORMÁCIÓS MAPPA

Humán erőforrás-fejlesztési Operatív Program
(HEFOP) 1.2 intézkedés

„Az Állami Foglalkoztatási Szolgálat fejlesztése”

HALÁSZ

Feladatok és tevékenységek

A halak világának jobb megismerése az emberiséget történetének minden korszakában foglalkoztatta.

Megfelelő ismeretekre volt szüksége az embernek ahhoz, hogy az adott körülmények között a lehető legkisebb ráfordítással jusson hozzá a vizek kínálta nagy mennyiségű, értékes élelmiszerhez, felüdülést, szórakozást találjon a vizek partján és utódai számára is megvédje a vízi környezetet, e folytonosan megújuló természeti kincset.

A halbiológia tudománya biztosította az alapot az ember mind tudatosabbá váló ez irányú tevékenységéhez, ami az írásbeliség kialakulásától napjaink információ-robbanásáig folyamatosan nyomon követhető.

Jellemző mindez a Kárpát medence faunaterületére is, ahol a kedvező éghajlat, a változatos vízrajzi viszonyok és az ember tervszerű halvédő-telepítő tevékenysége következtében napjainkra fajokban rendkívül gazdag halfauna alakult ki.

A természeti és gazdasági viszonyok mellett a gazdag halfauna is hozzájárult ahhoz, hogy a magyar halászati tudomány, mindenekelőtt pedig az eredmények gyakorlati alkalmazása nemzetközi hírnevet szerezzen, és a hazai haltermelés nagyságához képest sokszoros mértékben járuljon hozzá a világ élelmezési gondjainak megoldásához.

Mit csinál a halász?

A halász szakmunkások feladata a tógazdasági és természetes vízi nagyüzemi haltenyésztés és halászat korszerű eszközökkel. Feladatkörükbe tartozik a tervszerű utánpótlás, az ivadéknevelés- és gondozás, a mesterséges takarmányozás, a halállomány védelme, valamint a fölnevelt halak lehalászása. A halász szakmunkás munkája kiterjed a tenyésztés és lehalászás eszközeinek, berendezéseinek folyamatos karbantartására is.

A halászok munkája a szaporítástól az előnevelésen keresztül a 3 nyaras hal előállításáig sokrétű feladatokat takar. (A halak korát nem években, hanem nyarakban számolják, hiszen a halak télen „alszanak”, igazi életet inkább tavasztól ősziig élnek.)

A halak mesterséges szaporítása az ikrakezeléssel kezdődik. Természetes körülmények között a halak ívását befolyásolja a víz hőmérséklete és a jó idő is. A halász speciális kezeléssel szabályozni tudja az ívás idejét. Ezt a kezelést az ikrás és a tejes halon is elvégzik. Az ívás idejekor fejlődényekbe fejik ki az ikrát és a haltejet, és különböző kezeléseket követően ezeket összekeverik. (A kezelésekre azért van szükség, hogy az ikrák különváljanak, ne tapadjanak össze.)

A tejjel összekevert ikrákat a halász ún. Czuger-palackokba teszi. Ezek az üvegedények állandó vízátfolyást biztosítanak, eközben érlelik az ikrákat, amelyekből néhány nap után kikelnek a hallárvák.

A kelést követően a halász planktonnal eteti az ivadékokat, majd előnevelő tavakba helyezi őket.

Természetes körülmények között egy haltól az ívás során 500 ezer ikra is származhat, de a természetes szaporodás útján - emberi beavatkozás nélkül - ezek közül csak néhány hal marad meg. A halgazdaságban a halászok feladata, hogy ez az arány jóval nagyobb legyen. A legtöbb gondozást az 1 nyaras halak igénylik. A halásznak fokozottan figyelnie kell a víz hőmérsékletét, az ivadékokat védeni kell a kártevőktől, a ragadozó halaktól, békáktól, nagyobb planktonoktól stb. Az 1 nyaras halak tavasztól őszig a 2-5 dkg-os súlyt is eléri, amikor lehalásszák és telelő tavakba helyezik őket.

Lehalásszáskor a halásznak figyelnie kell, hogy a halak méretének megfelelő szembőségű hálót használjon.

A telelő tavak méreteiben eltérnek a termelő tavaktól. Kisebb a területük, de mélyebbek, hogy a bennük lévő víz kevésbé hűljön le. A halásznak figyelnie kell, hogy télen a telelő tavak vízhőmérséklete ne süllyedjen 4 °C alá, mert a hideg víz károsítja a halak egészségét (a nyálkahártya betegségét okozhatja, ami penészedést idézhet elő).

Teleltetés során a halásznak kell gondoskodnia a szükséges vízátfolyásról, a tavak lékeléséről, a megfelelő oxigén és fény biztosításáról (erre a fotoszintézis miatt van szükség).

Tavasszal a telelő tavakból a halak újra termelő tavakba kerülnek. A 2 nyaras halaknál ez jelenti a "nyújtás" időszakát, ekkor nő a legtöbbet, a 2-5 dkg-os halból 25-30 dkg-os fejlődik.

A 3 nyaras hal már piaci hálnak számít, súlya eléri az 1-1,5 kg-ot.

A halászok a 3 nyaras halak közül szokták kiválogatni az anyahalakat. Bár ebben a korban a halak már ivarérettek, szaporításuk mégis inkább 5-6 éves korukban történik, addig a gazdaságban nevelik őket.

A halászok munkája évszakonként más jellegű.

Tavasszal a legfontosabb feladatok egyike a termelő tavak előkészítése. A halászok gondoskodnak a megfelelő rácsok elhelyezéséről, a természetes hozam fokozása érdekében a tavak trágyázásáról, a tavak vízfeltöltéséről, a tenyészanyag kihelyezéséről.

Legtöbbször a halak áttelepítésekor (telelő tóból a termelő tóba) végzik a halegészségügyi feladatokat, „fürdetéseket” (pl. fertőtlenítés, gyógyszeres kezelések).

A *nyári* időszakban a halász vízátfolyással biztosítja a friss vizet, gondoskodik a halak takarmányozásáról. A halak etetése a halász mindennapos feladata, neki kell gondoskodnia arról, hogy a természetes táplálék mellett a halak megfelelő kiegészítő táplálékot kapjanak. A takarmány gabonafélékből, fehérjetartalmú anyagokból áll (pl. kukorica, búza, húsliszt, szója).

A nyári halászat során nagytavi halászat folyik: a halász takarmánnyal csalogatja a hálózhoz a halakat.

Az *ősz* a lehalászások ideje, ennek előkészítése több feladatot is jelent a halász számára. Meg kell kezdeni a vízeresztéseket (a tavak leapasztását), elő kell készíteni a szükséges eszközöket, hálókat, szállító edényeket. A lehalászás során a 3 nyaras halakat speciális halaskosarakba teszik, majd mázsálás (mérés) után halszállító autókkal szállítják a telepítések helyére.

Az őszi lehalászást követően a halász a száraz tavak, pocsolyák fertőtlenítését, meszezését végzi el.

A *téli* időszakban a halásznak a telelő tavak vízutánpótlásáról, a vízátfolyás biztosításáról és a lékvágásról kell gondoskodnia. A jég alatt mindig több probléma lehet, ezért ez az időszak is fokozott figyelmet követel a halásztól.

A halászok tartják karban azokat az eszközöket, amelyeket munkájuk során használnak. Ebből adódóan ismerniük kell a hálókészítés és javítás rejtelseit is.

Munkaeszközök, szerszámok, anyagok

A szakmában használatos legfontosabb munkaeszközök a halászati eszközök: húzóháló, merítőszák, speciális halaskosár. A lékelés során már leginkább jégvágó fűrész

használnak, de nem felejtették el a jégvágó baltát sem. A csúszás ellen jégpatkóval védekeznek, de a védőfelszerelések közé tartozik a csáklya, a kötél és a rúd is.

A tavakon haletető ladikkal közlekednek, amihez evezőket, illetve a mélység folyamatos figyeléséhez tolórudakat használnak.

A halász kevés műszerrel dolgozik. A leggyakoribb az oxigénmennyiséget és vízhőmérsékletet mérő műszer, amely oxigénhiánynál nagy segítséget jelent a szakember számára: előre jelez, ha a normál oxigénmennyiség (5-6 mg/l) csökkenni kezd.

A mezőgazdasághoz hasonlóan a halászatban is megjelenik a tavak műveléséhez szükséges traktor, talajmaró gép (tófenék tárcsázásához, boronáláshoz), hínárvágó gép a káros vízínövények (hínár, nád) eltávolítására, valamint a tavak környékének rendbentartásához szükséges fűkasza.

Azokon a helyeken, ahol nem lehet hálóval halászni, speciális elektromos halászógépet használnak, amely akkumulátorral működik.

A halász szakmában jellemző anyagok a takarmányok, továbbá a tógazdaságban felhasznált természetes és műtrágyák, ásványi eredetű segédanyagok, fertőtlenítő szerek.

Munkahely, kapcsolatok

A halász munkáját többnyire a szabadban végzi. Tevékenysége során a tűző nappal és a jeges téli széllel egyaránt meg kell birkóznia.

A halász általában nappal végzi munkáját. A nyári időszakban a halak etetése miatt a hétvégeken is dolgozhatnak.

A munkafeladatok többsége csoportos jellegű, jól összehangolt, közös munkát kíván. A napi munka során a halásznak együtt kell működnie a halászmesterrel, halásztársaival, kisegítőkkal, szállítókkal, halásztanulókkal, esetenként állatorvossal.

Követelmények

Fizikai igénybevétel, környezeti ártalmak

A halász munkája nehéz fizikai munka, a feladatok többségét állva kell végezni. Egyes munkafázisoknál a guggolás, térdelés, görnyedés is előfordul, gyakori a kézi anyagmozgatás, rakodás, emelés.

Az imbolygó csónakkal való közlekedés, pl. etetéskor, lehalászáskor jó egyensúlyérzéklet követel. Baleseti veszélyt a vizes, síkos felületeken való elcsúszás jelenthet, ezért fokozott elővigyázatosságra van szükség.

A sérült hálók javítása jó kéz ügyességet feltételez. A halakkal való bánás, főleg telepítéskor kellemetlen szaggal jár.

A halászati munka az évszaktól és az időjárástól függően nedves, nyirkos, párás, és/vagy ködös környezetben folyik. Fontos a vízhatlan ruházat, amely megvéd az állandó nedvességtől.

Fizikai és pszichikai alkalmassági feltételek:

- ◆ homálybeli és oldalirányú, úgynevezett perifériális látás,
- ◆ jó egyensúlyozó képesség,
- ◆ fejlett távolság- és aránybecslés,
- ◆ ügyes mozgás,
- ◆ helyzetfelismerő képesség,
- ◆ jó téremlékezet,
- ◆ elővigyázatosság,
- ◆ problémamegoldó képesség,
- ◆ a természet szeretete.

Egészségi kizáró okok:

- ◆ átlagon aluli fejlettség,
- ◆ a statikai rendszer, a végtagok minden alaki és működési rendellenessége, betegsége az ortopéd szakorvos elbírálása szerint
- ◆ a szív és a keringési rendszer bármilyen állandó betegsége vagy rendellenessége (a magas vérnyomás és az ájuláshajlam is),
- ◆ szívműtét utáni állapot a szívbeteggondozó javaslata szerint,
- ◆ lezajlott reumás láz 5 éven belül, utána a szívbeteggondozó javaslata szerint,
- ◆ lezajlott TBC-s tüdő- és mellhártyafolyamatok,
- ◆ idült hörghurut,
- ◆ tüdőasztma,
- ◆ hörgőtágulat,
- ◆ epilepszia,
- ◆ idült bőrbántalmak,
- ◆ látásproblémák.

Érdeklődés, egyéb tulajdonságok

Ahhoz, hogy a halász szeresse szakmáját, nagyon fontos, hogy érdeklődjön a természet, a természettudományok, különösen az állatok iránt. Ha valaki idegenkedik a kézzel végzendő munkától, a piszoktól és attól, hogy szabadban kell dolgoznia, akkor ne válassza ezt a szakmát

A halász pályára készülőknek az alábbi 17 érdeklődési terület közül a megjelöltek a legfontosabbak ahhoz, hogy később foglalkozásukkal elégedettek legyenek:

Szabadban végzett munka	Nővérvyektel, állatokkal foglalkozni	Emberrel közölt dolgot	Teszt erő kell hozzá	Formákkal, vonalakkal végzett munka	Kézi erővel, szárazanyagokkal végzett munka	Technikai feladatokat ellátni	Irodában dolgozni	Emberrel segíteni	Eladni, vásárolni	Tiszta környezetben dolgozni	Gépeket összaszarni és javítani	Automata gépekkel dolgozni	Fémekekkel dolgozni	Elektronos készülékekkel dolgozni	Építőiparban dolgozni	Laboratóriumban dolgozni
X	X		X													

A halász az alábbi tulajdonságokkal és képességekkel rendelkezik:

A halászat csoportos tevékenység, ezért fontos a jól összehangolt csapat-munka, a jó együttműködési képesség. A lehalászásokhoz, telepítésekhez, a hálók húzásához, a hallal teli vödörök emeléséhez és cipeléséhez jó fizikai kondíció szükséges. A sérült hálók javítása jó kezűgyességet feltételez.

Szakképzés

A képzés során a tanulók megismerik:

- ◆ a ponty testjait, értékmérő tulajdonságait, a keresztezési eljárásokat, a hibridek előállításának módjait, a ponty és a különböző tógazdasági halak indukált szaporítását, a természetes vizeken történő népesítést,
- ◆ a fontosabb abiotikus eredetű halbetegségeket és a halak kártevőit,
- ◆ a tóépítés és tókarbantartás gépeit, a tógazdaságokban és a természetes vízi üzemekben használatos fontosabb terveket,
- ◆ a különböző tartósítási eljárásokat és a tartósítóipar technológiáját,
- ◆ a halastavak környezeti feltételeit, az ökoszisztéma dinamikáját és struktúráját,
- ◆ a halhús-felépülés folyamatát.

Jártasság szintjén elsajátítják:

- ◆ az üzemekben található ponty tájfajtaikat, azok értékmérő tulajdonságait,
- ◆ a halak jelölésének módjait,
- ◆ a gyakoribb keresztezési eljárásokat,

- ◆ az anyanevelés munkáit,
- ◆ a ponty és a különböző tógazdasági halak természetszerű és indukált szaporítását,
- ◆ az egy és kétfázisú ivadéknevelést, a növendék és áruhal előállítását,
- ◆ halastavak lehalászását, a halak szállítását, teleltetését,
- ◆ a halak gyógykezelését,
- ◆ a csónakmotorok felépítését, működését,
- ◆ a szivattyúk vezetését, működését, üzemeltetését és karbantartását,
- ◆ az alapvető tóépítési és tókarbantartási gépek felépítését, működését és használatát,
- ◆ a tartósítási eljárásokat,
- ◆ a halászatban használatos nyomtatványok kitöltését,
- ◆ a tógazdaságokban és a természetes vízi üzemekben használatos fontosabb terveket,
- ◆ a közismertebb halételek elkészítését.

A szakképzés OKJ azonosító száma: 31 6272 01

A szakmával kapcsolatos további információk részletesen a Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Intézet: www.nive.hu honlapján található, Szakképzési dokumentumok címszó alatt.

Szakmai gyakorlat és szakmai továbbképzés az Európai Unióban

Az alábbi honlapon különböző nemzeti és nemzetközi oktatási-képzési pályázati programok találhatóak. Így többek között az Európai Bizottság Socrates oktatási, és Leonardo da Vinci szakképzési programjai, valamint a felsőoktatásban résztvevők közép-európai CEEPUS programja. A honlap információt nyújt a felsőoktatási rendszereket támogató Tempus III. és az Erasmus Mundus programokról, valamint az Európai Unió Kutatási és Technológiafejlesztési Keretprogramjának lehetőségeiről.

Elérhetőség: www.tka.hu

Kereseti lehetőségek:

Az egyes foglalkozások átlagkereseti statisztikáját – több évre visszamenőleg – az Állami Foglalkoztatási Szolgálat honlapján teszi közzé, a Statisztika menüpontban (egyéni bérek és keresletek statisztikája).

Elérhetőség: www.afsz.hu

Elhelyezkedési lehetőségekről tájékozódhat az Állami Foglalkoztatási Szolgálat kirendeltségein, a www.afsz.hu internetes elérhetőségen, vagy mobiltelefonon a <http://wap.afsz.hu> linken.

A halász, haltenyésztő foglalkozást bemutató **pályaismertető film** elérhető az Állami Foglalkoztatási Szolgálat www.afsz.hu, valamint a Nemzeti Pályainformációs Központ www.npk.hu, továbbá az e-pálya www.epalya.hu internetes elérhetőségeken.

A szakma jövőjéről készült tájékoztatás a <http://www.epalya.hu/munka/foglalkozas.php> weblapon érhető el, a foglalkozás megadásával.

Kiadja: Foglalkoztatási és Szociális Hivatal

Felelős kiadó: Pirisi Károly főigazgató

Készült 1999-ben. Aktualizálva 2008-ban az Európai Unió és a Magyar Állam társfinanszírozásával.

A jelen dokumentum tartalma nem feltétlenül tükrözi az Európai Bizottság a tárgyra vonatkozó hivatalos véleményét.